

לזית. ותחילת הלבישה אסורה עיי"ש. ובש"א (סי' ל"ב) מש"כ בזה ובשאר אחרונים. ולדעת הר"ם ז"ל ודאי הו"ל לזית לאו הבא מכלל עשה. ולדבריו ז"ל ודאי קשה כדכתיבנא. אע"ג דודאי ע"פ גירסת בעל העיטור וסייעתו ז"ל יש ראי' לדעתו מההס. ואכמ"ל בזה. ועכ"פ גחבאר דלאו הבא מכלל עשה יש עליו תורת לאו. וזו היא דעת רבינו הגאון ז"ל כאן. ולכן שפיר מנה איסור מזרי ואדומי בדור ראשון ושני במנין הלאוין. וזו היא ג"כ דעת הר"א בזקן והר"י אלברג'י ז"ל:

וראי' לרבינו הגאון ז"ל באזהרותיו שעי"פ עשרת הדברות (בדבור לא תנאף) דנמשך שם אחר דעת הבה"ג שלא מנה איסור מזרי ואדומי בדור ראשון ושני כלל. ותחת זה מנה שם לאו דלא תתעב מזרי ולא תתעב אדומי. וזהו איפוך לגמרי מדעתו כאן. וז"ל שם לשלשה דורות הכשיר מזרי ואדומי אם יקובלו. בזה עמים קרבות יחפלו עכ"ל. וכוונתו משום דעכ"פ לאחר שכלכל סגחריב כל העולם ליבא נפק"מ אם כשרים הם או פסולים. וזהו שכתב הכשיר מזרי ואדומי אם יקובלו מכלבולם. אבל עכ"פ בזה עמים קרבות יחפלו. כלומר שפור אורחן העמים שאנו דנין על קרבתן אם מוצרים לקרבן להתחתן בהן או לא. והלכך אפי' אותן האסורים הותרו משום כל דפריש מרובא פריש. וליבא נפק"מ בהכשר של הכשרים. וגם אפשר לפרש דמש"כ אם יקובלו. כוונתו אם יתגיירו. שאין מונין להם דורות אלא משנתיגירו. ועכ"פ מחבאר דשם לא מנה איסורן בדור ראשון ושני דנפק"ל מלאו הבא מכלל עשה. אלא היסורן בדור שלישי. דהיינו לאו דלא תתעב בדור שלישי. ועכ"ל דשם נמשך אחר דעת הבה"ג. וכאן חזר בו מזה. אלא דלפ"ז קשה קצת מה שלא כתב אלא הכשיר לשלשה דורות. ואם כוונתו למנות לאו דלא תתעב. פרי ע"כ לאו זה כולל איזה מניעה ואזהרה. ואין בדבריו שום רמז לזה. ולכן יותר נראה דגם שם דעתו כמש"כ כאן. אלא משום דאין איסור דור ראשון ושני מפורש בקרא. אלא מדהכשיר הכתוב דור שלישי למדנו לאו הבא מכלל עשה לדור ראשון ושני. לזה נקט שם כלישנא דקרא. וכתב לשלשה דורות הכשיר מזרי ואדומי. כלומר רק לשלשה דורות הכשירין אבל פסלן עד דור שלישי. וא"כ גם שם לא מנה אלא לאו הבא מכלל עשה בדור ראשון ושני. אבל שני הלאוין דלא תתעב לא מנה גם שם. ^{מאמר החפשי} מטעם שכבר נחבאר לעיל:

ורבי משמע נמי מדאמרין (בפרק החובל ל"ב ע"ב) מנה הא מילתא דאמרי אינשי בירא דשחית מיני' לא חשדי ב"י קלא. דכתיב לא תתעב אדומי כי אחיך הוא ולא תתעב מזרי כי גר היית בארצו עיי"ש. ולכאורה יפלא דאם מההס הוא דאמרי אינשי הכי. הו"ל לומר דעדיף מינה. בירא דאזקך ושחית מיני' לא חשדי ב"י קלא. שהרי כן יש ללמוד מהך קרא. דאע"פ שהמלרים עבדו בנו בפרך והטביעו את ילדי ישראל ביאור ואעפ"כ הזהיר הכתוב שלא לתעבם משום שגרים היינו בארצם. וא"כ למדנו מזה דאפי' בור שנפל בו וגסברה ירו או רגלו. כיון דשחית מיני' לא חשדי ב"י קלא. אלא ודאי דאין ראי' לזה משם. כיון דהך קרא לאי אזהרה הוא אלא שלילה. לומר דאע"פ שהיו ראויים לתעב אותם. מ"מ איך לריך לתעבם לעולם כעמין ומואב. אלא בניס אשר יולדו להם דור שלישי רשאים לבוא בקהל. וא"כ לא אסר הכתוב תעובם אלא שלא תיבט

הרשב"ץ בזה"ר שם. וזה פשוט בכוונת הרמב"ם ז"ל. והשתא איכ' לפ"ז שפיר יש כאן חמשה לאוין. מיכו במדרש שכל טוב שם מבואר בפירש"י. אע"פ שגירסתו חמשה לאוין. אלא שאפשר לומר דס"ל דגם קרא דוראיתם אותו לפי פשוטו לא על ההכחלות קאי. אלא קאי על עיקר מלות לזית. כמחבאר מזה שדרשו (בהפרי ובפרק החכלת) וראיתם אותו וזכרתם וגו' מגיד שכל המקיים מלות לזית כאילו קיים כל המלות עיי"ש. וא"כ וראיתם אותו היינו שחייבים לעשותו בצנדיהם ולא יחסר בכנפי צנדיהם. אלא יהא נראה בצנדיהם תמיד. ואין להאריך בזה. ועכ"פ כן מוכרח ע"כ לפרש ע"פ גירסתו זו. וא"כ מוכרח מזה דלאו הבא מכלל עשה הו"ל בכלל לאו:

אלא דל"ע לפ"ז דאיכ' הכי ילפינן עשה דמי לית מכלאים בלזית. והא כיון דעשה דלזית אינה אלא לאו הבא מכלל עשה שדינו כלאו. נמלא דאין זה עשה אלא לאו כנגד לאו. והא קי"ל דאין לאו דומה לאו. רק עשה הוא דדמי לית. ועוד דבפ"ק דקידושין (ל"ג ע"ב) קתניב לזית בין מ"ע שהז"ג דנשים פטורות. ועוד דאיכ' לרבי יהודה דאית ל"י (כופ"ב דפסחים ובפ"ק דתמורה) דכל שנאמר בריש הפרשה לאחר בל להוסיף לית ממש על כל לאוין הבאין מכלל עשה האמורין בפרשה עיי"ש. והשתא בפרשה לזית דכתיב בריש הפרשה לאחר. אם איתא דלזית הו"ל לאו הבא מכלל עשה. נמלא דיש כאן לאו ממש לרי. וכשלבש בגד הראוי ללזית בלא לזית לוקה לפי הנראה מההקנה החוס' ביבמות שם דחובת לזית חיילא מיד בשעת לבישה. וא"כ הו"ל לאו שיש בו מעשה. אפי' אם נימא דלאו הבא מכלל עשה הו"ל עשה ממש. וא"כ הדבר תמוה בסוגיא דמנחות בפרק החכלת (מ"ג ע"א) דאיפליגו ת"ק ור"ם אי נשים חייבות בלזית דלר"ם פטורות משום דיליף מקרא דוראיתם אותו למעט כמות לילה. והילכך הו"ל מ"ע שהז"ג דנשים פטורות. וסדרינן ההם לת"ק האי אשר תכסה בה מאי עבדי ל"י. האי וראיתם אותו מאי עבדי ב"י. ודמיק ההם לאוקמי קראי למילתא אחריתא אליבא דת"ק עיי"ש. והשתא דילמא לעולם אימא לך דגם ת"ק לא פליג מל"י דר"ם בזה דהני קראי ממעטי כסוג סומא וכמות לילה. ואפי' הכי מחייבי נשים בלזית משום דהך תנא ר"י הוא בר פלוגתא דר"ם. ולטעמיה חזיל דלזית יש בה אזהרה לאו גמור. ובכל מלות לית בין שהז"ג בין שלא הז"ג אחד אנשים ואחד נשים חייבין. מיהו הא לא קשיא משום דעיקר הך ברייתא מיתניא בתוספתא (פ"ק דקידושין) ושם איתא בהדיא במילתא דת"ק דטעמא משום דהו"ל מ"ע שאין הז"ג עיי"ש. וכן הוא בירושלמי (פ"ק דקידושין ה"ז) עיי"ש. ועכ"פ חזין דמלות לזית לכ"ע הו"ל עשה ממש. ולא לאו הבא מכלל עשה. ועכ"ל כמו שרלו שם החוס' ביבמות מעיקרא לומר דלזית לא מחייב בה אלא לאחר שנחטף בצנדי הראוי ללזית. דלא הוא דרמיא עלי' חיובא להטיל לזית בצנדי. ובאמת דמדברי החוס' שם מושמע דהכי ס"ל לקושטא דמילתא. אלא שהקשה להם על נוסחת הברכה להחטף בלזית. ומ"מ משום קשיא זו לא חזרו בהם מעיקר סברתם המוכרת מכוניא דיבמות שם. אלא שלא חששו לתרץ קושייתם מברכה להחטף. אף שיש מוקם לתרצה. וכן מבואר בהדיא בחוס' הרא"ש ז"ל שם. ואמנם במרדכי (הלכות לזית) מבואר שנחלקו בזה הראשונים ז"ל. ולדעת הר"ם מנח"מ ז"ל הו"ל כאילו כתיב לא הלבש כגד בלא

ללא למלוא כתיב קרא אלא לשלילה בעלמא להוליא מכלל
 איהרם לא חתב ארמי. לאשמועין שמוח לזכור מעשו
 ולגמול לו כנמולו. וכן קרא דלא חשכח להכי הוא דאמי
 להחיר ולא לאסיר בלאו. ולזה קאמר דע"כ א"ל לומר כן.
 דא"כ אייחר קרא דזכור. שהרי שכתב הלכ אומר בקרא
 דלא חשכח. והשאל לא שייך לומר דא"ל עריך לעבור עלה בליע
 ועשה. דהרי לפי מאי דקיימין השאל דזכור היינו
 כלב. שוב אין כאן לא פשה ולא לית וכמו שכתבאר.
 וא"כ אייחר קרא. אלא ודאי זכיר כפה קאמר קרא
 וממילא נמי לא חשכח לאיהרם לאי הוא דאמי. כתי דזכור
 למ"ע הוא דכתיב כמשכ"ל. והשאל א"כ ע"כ מוכרח מזה
 דלא חתב ארומי הו"ל אזהרת לאי. דא"כ בדק"ל.
 איברא דאין מזה הכרח. דמלבד דלדעת הרמב"ם ז"ל
 וסייעתי גופייהו דס"ל דקרא דלא חתב לא קאי אלא על
 אחר שנהיירו ולהזכיר על דור שלישי. א"כ אינו ענין כלל
 לל"ת ועשה דזכור י"ל חשכח דקיימי רק בעידם בניזחם.
 וכמשכ"ל על דברי הרמב"ן ז"ל (ס' ויטלה). בל"א שיקר
 הקוסא לדעת ל"ק כ"כ לפי מה שכתב ביארנו דגם בל"ת
 ועשה מביאר בכמה דוכתי דכל היכא דאיכא למידרש
 דרשין י"ל מיקמין לעבור בל"ת ועשה. ואין להאריך
 בזה:

ועד יין ז"ע טובא לשיטת רבינו הנאון ז"ל מה של
 מנה גס כל שאר לאין הבאין מכלל עשין שבחורה.
 ובהפ"ג לא מנה שום לאו הבא מכלל עשה כלל. והרמב"ם
 וסייעתו ז"ל וכן הרמב"ן ז"ל מנו מהם יעט מן השטט
 ושנו רובם ככולם. וכבר הגיר על מבינה זי הרשב"ן
 ז"ל בזה"ר (עשין ס' פ"ב) וכבר ביארנו האחרונים ז"ל
 (סוף שורש ראשון ובשירש שס') דבאותם קת לאין הבאין
 מכלל עשין שמו היינו משים דס"ל דעיקרן עשה ממש
 הוא ויש בהן מלוא בקום ועשה ע"ש. ובייחוד במה
 שהאריך בזה ה"כ ד"א (בקונטרס הלאוין) שדבריו נכונים
 יותר מכל מה שכתב בענין זה. וא"כ גם להרמב"ם
 והרמב"ן ז"ל אין הלאוין הבאים מכלל עשין נמנין במנין
 המלות כלל. ויעט הדבר ביאר הר"ב מנ"א (בסוף שורש
 ראשון) ובכמה דוכתי ודבריו לקיחם מדברי הרמב"ן (סוף
 שורש שס') ע"ש דהיינו משים דבמנין הלאוין אין למנותם
 משום שאין לאי שלום מפורש בחירה. וגם במנין העשין
 אין למנותן משום דאין בהם מלוא בקום יעשה הלא מניעם
 גמירה הן ע"ש בדבריו. וכל שאר האחרונים ז"ל החליטו
 ממנו. ויסודם בזה הוא דברי המדרש (תנחומא חלא).
 והביא הרמב"ם ז"ל בהקדמתו למנין המלות והרמב"ן ז"ל
 (בסוף שורש שס'). שאמרו שם דרמ"א אברים יש באדם
 כנגד רמ"ה מ"ע. כל אבר ואבר יומר לאדם עשה כי
 מלוא. ושס"ה לאין כנגד ימות השנה. כל יום ויום יומר
 לאדם אל תעשה כי עברה ע"ש. הרי דבמנין העשין אין
 נמנין אלא איהן ילית שיש בהן קיום ועשה. ואמנם נראה
 דאע"ג דודאי יש להביא רא"י משם לענין מנין העשין שאין
 באין במנין אלא מלות שיש בהן קיום יעשה. וגשט מזה
 דלאו הבא מכלל עשה אינו נמנה עם העשין. אבל אכתי
 אין לנו מזה שום הכרח כלל שלא למנותן במנין הלאוין.
 ואדרבה מרסחם וקאמר כל יום ויום יומר לאדם אל
 תעשה כי עברה. ולא קאמר אל תעשה כי לאי האמיר
 בחורה. משמע ודאי דכל עבירה בכלל הלאוין. ושע"ש
 דגם העובר על לאו הבא מכלל עשה עבירה היא. וא"כ

חייבנו לחטבם. וסחיר להרסם אלינו. משום שגרים סיינו
 בחרסם. וכדסרש"י. ועכ"ל דהא דיליף משם דבירא
 דשחית מיני לא חשדי ב' קלא. הכי קיליף דכיון דהמלכים
 אפ"ס שהרמו לנו והטבירו אומני עבודה קשה בפ"ך והשליכו
 את בנינו לאכדון. ולא קיבלו את ישראל אלא ללורך עלמם
 ואפ"כ לא חייבנו המקום ב"ה לחטב איהם כעמין ומואב.
 משום דרמ"א גרים סיינו בחרסם וקרבו אומנו כשעת הדמק.
 ודאי יש לנו ללמוד מזה דמי שעשה עמנו אך טוב יחסר
 חייבים אנו לגמול לו כנמולו ולהוחר עכ"פ מלעשית אמו
 דעה. לנהוג בו בזיון וכי"כ. ונראה דלזה נחמון הרש"א
 ז"ל שם בח"א שדבריו חמיהם לכאורה ואינם מובנים.
 אבל ע"פ מה שכתבאר דבריו נכונים ונוכחים. וא"כ ע"כ
 מוכח משם דלא חתב אינו אזהרת לאי:

ואמנם לכאורה מוכח דלא חתב הו"ל אזהרת לאו
 כדעת הבה"ג והרמב"ם ז"ל וסייעתם מראמריין
 (סוף"ק דמנינה י"ח ע"א) הניא זכור יכול כלב כשהיא
 אומר לא חשכח הרי שכתב הלכ אומר. הא מה אני מקיים
 זכור. כפה ע"ש. והדבר קשה לכאורה דלמא לעולם
 זכור אינו אלא כלב. ואפ"כ דכבר כתב קרא לא חשכח.
 מ"מ א"ל עריך קרא לעבור עליו בל"ת ועשה. וכמו שמה
 הרמב"ם (בס"מ עשין קפ"ט ולאין נ"ט) ע"ש. וכבר
 פטרו בזה רבים מהאחרונים ז"ל. ועדיין הדבר לריך
 חלמוד. ולזה ה"י נראה לומר ע"פ מאי דבל"א קשה
 לכאורה בעיקר פשה ול"ת דזכור ואל חשכח מ"ל דלאזהרה
 וחיובא אחי קרא. והרי כל היכא דא"ל עריך קרא לגופי'
 לרשות ליכא למילף מיני' אזהרה ומלוא. כמבואר ברפ"ק
 דסוטה (ג' ע"א) ובטוף פ"ו דזבחים (ס"ו ע"א) יבשאר
 דוכתי. וכמו שביאר הרמב"ם ז"ל (בשורש שמ"י) ע"ש.
 וכאן נמי כיון דעמלק הוא מורע עשי אבי אדום. שכתב
 כוה"ר עליו הכתיב לא חתב ארומי. וה"י מקום לומר
 דגם עמלק הוא בכלל אזהרה זו כשאר זרע עשו. שהרי
 גם אדום י"ל כחבר לקראתנו וה"י ראוי לחטב. מ"מ
 כוה"ר עליו הכתיב לא חתב ארומי כי אחיך הוא. וא"כ
 אי לא דגלי קרא ה"י ראוי לומר שגם זרע עמלק בכלל.
 וא"ל עריך קרא להחיר לזכור לו מה שעשה לנו ושלל לשכוח
 ולנקום ממנו נקמתנו ולמחות את זכרו כראוי לו. אבל
 חיובא ואזהרה אין לנו. מיהו נראה דע"כ זה ליחא. דכיון
 דנמריין דזכור היינו דוקא כפה. א"כ עכ"ל דקרא דזכור
 ולא חשכח לא קאי על קרא דלא חתב ארומי. ולהוליא
 עמלק מכלל זרע עשו. דא"כ הכי שייך על זה שריותא
 דקרא זכור כפה. דודאי לא שייך חטוב אלא בלב ובכונעשה
 כפוטל. ואין ענין לזה זכירה כפה כלל. אלא ודאי קרא
 למלוא ולאזהרה הוא דאמי. וענין אחר לגמרי הוא. אלא
 דלפ"ז ממילא מבואר דכל כמה דלא קים לן דזכור היינו
 דוקא כפה. אין לנו לימר דזכור ולא חשכח הו"ל מלוא
 ואזהרה כלל. דק אחר דנפק"ל דזכור היא כפה. והו"ל
 ע"כ מלוא עשה. שוב ממילא שמועין דגם קרא דלא חשכח
 אינו שלילה בעלמא. אלא הו"ל אזהרה לאו. דא"כ למע
 לי הכי קרא כלל. דמאחר שגטוינו לזכור כפה מעשה
 עמלק. פשיטא דלא מחייב לשכח מעשיו כלב. שאם
 נשכחם כלב היאך נזכירם כפה. וע"כ מוכרח לומר דלאזהרה
 לאו הוא דאמי. והשאל א"כ אין מקום לקושי האחרונים
 ז"ל. והכי קאמר זכור יכול כלב. וא"כ ממילא מביאר

ולא נס לאו כח מכלל עשה נחמה עם סלאון. וזכו
 פשיטת רבינו בנאון ז"ל:
אר"ה שראיתי לפרש"ן ז"ל בזה"ר (עשין סי' פ"ב)
 שבוסף עוד להביא רא"י מהירושלמי (פ"ק
 דפסחים ס"ד) דאמרין החס רבי יהודה א"ר לי' עשה ולי"ת
 על אכילתו של חמץ. ועשה ולי"ת על ביטורו. עשה על
 אכילתו שבפני ימים חאכל עליו מלות ולא חמץ. וכל ל"ת
 שחא מלח עשה עשה. ל"ת על אכילתו לא חאכל עליו
 חמץ. עשה על ביטורו שבפניו שאור. לא חפשה על ביטורו
 שבפני ימים שאור לא יחלא כבתיכס עיי"ש. הרי שהשוו
 בירושלמי לאו הבא מכלל עשה דשבפני ימים חאכל עליו
 מלות לעשה בקבוע חובה דשבפניו עיי"ש בדבריו. ואמנם
 לענ"ד גם חס חזני רואה שום הכרח כלל. דאפי' לפי
 מה שבין פרש"ן ז"ל דבירושלמי הוסיף לאו הכח"מ
 דשבפני ימים חאכל עליו מלות לעשה דשבפניו שיהא חס
 זה כזה. מה שאינו מוכרח כלל במבואר. מ"מ נראה דלאו
 רא"י הוא. דאפשר לומר דבירושלמי לסעמ"י ה"ל דס"ל
 דגם עשה דשבפניו אינו חלל כלל הכח"מ. שבפניו
 שאור מבתיכס שלא יראה ולא יחלא. כמבואר בירושלמי
 שם (לפיל ריש הלכה ג') עלה דחנן רבי יהודה אומר
 בודקין אור י"ד שחרית ובשעת הביטור. ואמרין החס
 כגשרא עלה א"ר יוחנן טעמא דר"י כנגד שלשה פעמים
 שבתיכס בחורף לא יראה לך שאור. ופריך והא כתיב
 שבפניו שאור מבתיכס. ומשני בעשה הוא (ולא קחשיב
 חלל לאוין. קס"ט ופ"ח) ופריך הו' והא כתיב שבפני
 ימים שאור לא יחלא. א"ר יוסף מכיון שזה לריך לזה וזה
 לריך לזה כתי' שכולם אחד וכו' עיי"ש. ולכאורה חמיה
 מאי דפריך מדכתיב שבפניו שאור מבתיכס. כיון דרבי
 יוחנן בדיחא קאמר כנגד שלשה פעמים לא יראה לך.
 ועכ"ל דהיינו משום דגם קרא דשבפניו שאור מבתיכס
 הו"ל כאילו בדיחא כתיב שבפניו שאור כתי' שלא יראה לך.
 ובירושלמי לסעמ"י חז"ל דלקחן (בפ"ב סוף ה"א) מפרש
 רבי סעמ"י דרבי יהודה דאמר אין ביטור חמץ חלל
 שריפה מדכתיב שבפניו שאור מבתיכס. דבר שהוא כל
 יראה וכל יחלא. ואינו זה בשריפה עיי"ש. הרי דס"ל
 אליבא דר"י דשבפניו שאור מבתיכס הו"ל כלל הבא מכלל
 עשה לשבפניו שלא יראה ולא יחלא. ולהכי שפיר פריך
 הבא דכיון דאליבא דרבי יהודה קיימין. ולדיד' שבפניו
 שאור מבתיכס הו"ל לאו הבא מכלל עשה לכל יראה וכל
 יחלא. וא"כ הו"ל כאילו כתיב בקרא חרבעה פעמים לא
 יראה. ופל זה משני בטעם הוא. כלומר דאף דודאי
 שמטינן מתך קרא לאו הבא מכלל עשה שלא יראה. מ"מ
 הרי אין זה לאו גמור. דהא קיי"ל לאו הבא מכלל עשה
 עשה. ורבי יוחנן לא קאמר חלל דטעמא דר"י כנגד שלשה
 פעמים שבפניו בחורף בפירוש לא יראה לך שאור. והשחא
 א"כ הבא נמי דקאי אליבא דרבי יהודה. שפיר הוסיף
 לאו הבא מכלל עשה דשבפני ימים חאכל עליו מלות ולא
 חמץ לעשה דשבפניו. דהו"ל נמי לאו הבא מכלל עשה
 להירושלמי אליבא דר"י. וא"כ מההיא דירושלמי ליכא
 קושיא לא לדעת הב"ב ודמכ"ס ז"ל וסייעתא שלא מנ
 לאוין הבאין מכלל עשין במנין העשין. ואף לא לשיטת
 רבינו הגאון ז"ל. שמנאן במנין הלאוין:
ועכ"פ הב"ב ודמכ"ס ודמכ"ס ז"ל וסייעתא לא
 מנ שום לאו הבא מכלל עשה כמו שלא מנ

לאו הכח"מ דמלרי ודאדומי. אבל לרבינו הגאון ז"ל
 שמנה לאו הבא מכ"מ דמלרי ודאדומי במנין הלאוין. ל"ע
 לכאורה מה שלא חנה גם שאר כל לאוין הבאין מכלל
 עשין. וכזה קשה ג"כ על פרש"ן ז"ל (שם בוס"ר) שהחליט
 למנות לאוין הבאין מכלל עשין במנין העשין. ומנה מלרי
 ואדומי ובעולם לכה"ג וחולין בעורה. ועוד כמה לאוין
 הבאין מכלל עשין במנין העשין. אבל הרבה מן השמיט
 גם הוא ולא מנאן. והדבר תחיה טעמא מאי. וכבר נזכר
 בזה באריכות הר"ב ד"ה (בקונטרס הלאוין) עיי"ש.
 וחמיהא זו עומדת בחקפה גם על רבינו הגאון ז"ל.
 איברא דדברי הב"ב ודמכ"ס ודמכ"ס ז"ל הם חמיהם
 עוד יותר. ופליאה נשגבה היא מדוע לא יבואו במנין
 המלות גם הלאוין הבאין מכלל עשין שבחורה. אע"פ
 מלות ניגו. ואינו מידע גרע משאר כל המלות שבחורה.
 ומי לא קרינן בזה חורה לזה לנו עשה כבשאר כל עשין
 ולאוין שבחורה. ואפי' אם נקבל דברי הר"ב מנ"ה
 דלאו הבא מכלל עשה אינו לאו ולא עשה ואין
 להכניסו לא בכלל הלאוין ולא בכלל עשין. מ"מ איזה
 טעם יש בזה שלא למנותו במנין המלות. אע"פ שגם קא
 גרים. הרי מ"מ מלות היא שנאמרה למשה בסיני ככל
 שאר המלות שבחורה. ויהיה שמה אינו שיה' עכ"פ ע"כ
 אי אפשר שלא למנותו במנין המלות. וכמו שנמנה מספר
 הלאוין בפ"ט. ומספר העשין בפ"ט הכי נמי יש למנות
 לאוין הבאין מכלל עשין בפ"ט. אם אינא בדברי המנ"ה
 שהם אינם לאוין ולא עשין ומגוררים בשם מיוחד לעלמן.
 וגם לשון רבי שמלתי תחיה מאור לפי. דקאמר תרי"ג
 מלות נאמרו לו למשה שס"ה לאוין ורמ"ח עשה. והשחא
 הרי לפי נבי דלאוין אינם חלל שס"ה ועשין רמ"ח.
 מ"מ מלות בדרך כלל טפי טובא מחרי"ג ניגו. דהא
 איכא נמי כולה לאוין הבאין מכלל עשין שלא נמנו
 לא בכלל הלאוין ולא בכלל העשין. ויכי קאמר תרי"ג
 מלות נאמר לו למשה. אע"פ לאוין הבאין מכלל עשין לא
 נאמרו למשה. וגם ראיתי להר"ב ד"ה שם שנחפלא
 לשיטתם מדאמרין בשבועות (פרק שבועות שמים בתרא
 כ"ט ע"ה) דתניא כשהשביע משה את ישראל אחר להם דעו
 שלא על דעמכם אני משביע אהבם חלל על דעת המקום
 ועל דעת' ופרכין ואמאי ולימא להו וכו' ולימא להו קיימו
 תורה. חדא תורה. ולימא קיימו שתי תורות וכו' ולימא להו
 קיימו מלות. חדא מלות. קיימו מלות. תרתי.
 כל המלות כולן. מלות לילית דאמר מר וכו'.
 ולימא להו קיימו שש מלות ושש יצירה מלות וכו' עיי"ש.
 ומבואר מזה שלא השביע משה את ישראל חלל על תרי"ג
 מלות. ואם אינא דלאוין הבאין מכלל עשין אינם בכלל
 תרי"ג מלות. עכ"ל שלא השביע עליהן משה את ישראל.
 וא"כ אין ישראל מושבין ועומדין מהר סיני חלל על הלאוין
 והעשין בלבד. ולא על הלאוין הבאין מכלל עשין. והשחא
 הרי אמרין (בפרק כל הבשר ק"ג ע"ה) וסבר שמואל
 איסור חל על איסור. והאמר שמואל משום ר"ה מנין
 לכהן עמא שאל תרומה שאינו במיתה שחזור ומחזי בו כי
 יחלוהו פרט לזו שמחוללת ועומדת. איבע"ה בעלמא קסבר
 איסור חל על איסור. ושאינא הבא דמיטע דחמא וכו'. ואבע"ה
 בעלמא קסבר שמואל אין איסור חל על איסור. ושאינא הבא
 וכו'. ופירש"י חלמא לא אחי איסור קומאח הכוף שהוא
 במיתה ביד"ש ומי"ל איסור קומאח תרומה ש"סורה
 ועומדת

ועומד עניו באיסור עשה בשעריך האכלנו הטמא והטהור יחדיו. לזה ולא לאחר. ולפי הכא מכלל עשה עשה עיי"ש. הרי דגם באיסור לאו שבמכ"ט אמרין אין איסור חל על איסור. ואם איסור דעל לאו הבמכ"ט אינו מושבע ועומד מהר סיני. אחי לא יחול עליו איסור אחר שבחורה. ובהוס' (פ"ג דשבוטות כ"ג ע"ב) נחבזו דהנשבע על חלי שיעור אפי' למ"ד דאורייתא שביעה חלה עליו. דכיון דליכא אלא איסור בעלמא לא מושבע ועומד חשיב ל' אע"ג דאין איסור לאו ח"ל על עשה. דהא לקמן פריך אלימא נוחנה לעני מושבע ועומד הוא מהר סיני דכתיב נתן הן לו ואמר נמי מניין לכהן עמא שאכל תרומה עמא שאינו במיתה וכו' ומפרש (בפרק כל הבשר) דטעמא משום דאין איסור חל על איסור. אע"ג דבתרומה עמא ליכא אלא איסור עשה. מ"מ חלי שיעור דליכא אפי' עשה אלא איסור בעלמא. לא חשיב מושבע ועומד עכ"ל עיי"ש. הרי דלאו הבמכ"ט נמי מושבע ועומד עליו מהר סיני. וא"כ ע"כ מוכרח דה"ל בכלל חרי"ג מלות עיי"ש בדבריו שהאריך בזה. אבל זהו תורף קושייתי:

אבר לדידי אין מזה הכרע כלל. דאע"ג דודאי הכי מוכח מדבריו החוס' בשבועות שם. מ"מ מעיקר סוגיא דגמרא לא מוכח מיד. דאפי' אח"ל דלאי הבמכ"ט לא הוי מושבע ועומד מהר סיני. מ"מ שפיר שייך לומר בו אין איסור חל על איסור. ולא חלי מירי זה בזה. ובכל דוכתי דקאמרין אין איסור חל על איסור לא מזכיר כלל טעמא דמושבע ועומד מה"ס. וכבר העירו האחרונים ז"ל מאי דגבי שבועה קאמר בכל דוכתי טעמא דמושבע ועומד מהר סיני ולא קאמר מטעמא דאין איסור חל על איסור. ומירצו דהיינו משום דטעמא דאין איסור חל על איסור לא מהני אלא לענין עיגשן שלא יחייב משום הרי איסורי חרה. אבל מ"מ איסורא בתרא נמי ח"ל וקעביד חרי איסורא. ונפקי' לקוברו בין רשעים גמורים. כדאמרין בפ"ג דיבמות (ל"ג ע"ב). וכן נפק"מ לענין היכא דפקע איסורא קנזא דח"ל עלי' איסורא בתרא. אע"ג דבשעת"א לא הוה ח"ל ח"ל. משום דאיסורא בתרא נויחלא הלי וקאי ואי פקע איסורא קמא אחי איסורא בתרא ומ"ל. כמבואר שם לעיל (ל"ב ע"א) עיי"ש. אבל בשבועה אין שבועה ח"ל על שבועה כלל אפי' לאיסורא בעלמא. ואפי' פקע איסורא קמא הו לא ח"ל שבועה דלא ח"ל"א בשעתה. והשאה א"כ לענין אין איסור חל על איסור לא בעינן כלל לעטמא דמושבע ועומד. ואפי' היכא דאיסורא קמא לא הוי מושבע ועומד שפיר י"ל דאמרין ב"י אין איסור חל על איסור. ולאו הא בהא תליא. ודבריו החוס' דתלו זה בזה ל"ט אל"י. והדבר מלך עלמו אינו מוכן אל"י אטו משום שלא נשבעו על כך אינו אסור. הרי מ"מ הוזהרנו עליו מדאורייתא. ולא היתה השבועה אלא לירחי בלבד ולהחמיר בעונשן אם יעברו. אבל בעיקר האיסור שאסרה תורה אין שום חילוק בין מושבע לשאינו מושבע. וא"כ לענין איסור חל על איסור אין שום טעם לחלק בזה. ואנח"ל בזה:

וא"כ מסוגיא דגמרא אין כאן מקום קושיא כלל. ומהאי טעמא נמי לק"מ מה שהקשה שם עוד מההיא דפרק תמיד נשחט דפריך מאי אולמי' דהאי עשה דאכילת קדשים מהאי עשה דהשלמה. אע"ג דהשלמה ה"ל לאו הבא מכלל עשה ואין מושבעין עליו וא"כ ודאי אלימא ע"ה דאכילת קדשים טפי. אלא ודאי נס לאי הבמכ"ט

מושבעין עליו. וגם מזה ליכא קושיא דמשום שאין מושבעין עליו ליכא קולא בעיקר העשה. אלא דנעשה שכנגדה נחוסף ג"כ חומר השבועה. והרי אפי' בשבועה מחש לא נהני לדחית עשה שכנגדה. דאין לאו מיעיל לדחית אפי' לאי. וכמש"כ רש"י ושאר ראשונים ז"ל (בפ"ב דמזיעא ל' ע"א) עיי"ש. וכ"ש למדתי עשה. וגם מה שהחליט דהשלמה ה"ל לאו הבמכ"ט אינו מוכרח וכמש"כ. וגם הרמב"ן ז"ל שכתב כן אפשר דלאי דיקא. וכעין שכתב הפר"ח על דברי הרמב"ם ז"ל (פ"ט מהלכות סנהדרין) עיי"ש. ומה שהקשה עוד מפרק בהרא דיימא דמושבע דנבילה ושבועית מאכילין אחי נבילה. אע"ג דשבועית לא הוי אלא לאו הבמכ"ט. ואי אין מושבעין עליו היכי מואכילין אותו נבילה שמושבעין עלי' עיי"ש. ג"כ לקי' שכבר כתבתי לעיל דהרבה ראשונים ז"ל גרסי' בהם נבילה ושבועית מאכילין אחי שבועית. יהא גירסא ש"ס כתי'. וזו היא גירסא הרמב"ן ז"ל. וא"כ על הרמב"ן ז"ל לקי' דלטעמי' אולי' איברא דמדברי הרמב"ם ז"ל (בפ"ד מהלכות מאכלות אסורות) נראה דס"ל דנבילה ושבועית מאכילין אותו נבילה עיי"ש. אלא דדבריו שם בלתי' המהימם. וכבר עמד עליו מהרמב"ם ז"ל עיי"ש. וגם המה שדבריו סימרים זא"ז. דכיון דס"ל (בהלכות יבוס) דלאי הבמכ"ט נחה מקמי עשה וכמש"כ. וא"כ דין לאי יס לו. והכי יתכן לומר דלאי דנבילה נחה חשיב לאי הבמכ"ט דשבועית. והא אין לאו דוחה לאו אפי' בשנין. וכ"ש כאן דלאי דנבילה חמור ולוקין עליו. משא"כ לאו הבמכ"ט דשבועית. שהיא מן הקלן ואין בו מלקיות ולא חמיר מועשה וכמש"כ. ושי' מש"כ על דבריו בשם יתחק (בפרק בתרא דיומא שם) דלפי דבריו נוחא. אבל דבריו דריקא ביהר עיי"ש. ואנח"ל בזה. ומ"מ מעיקר הסיניא דההם לא קשה. דאפי' לפי הגירסא שלפנינו אין משום הכרע כל כך כמש"כ ע"פ דבריו חוס' ר"ד שם:

ואמנם בעיקר הדבר אין לדיך לכל זה. דבלתי' מההיא סוגיא גושא (דפ"ג דשבועות שם) ע"כ מוכרח דגם על לאו הבא מכלל עשה השביע משה את ישראל. מדפריך מעיקרא ולינח להו קיימו מה דאמר חלוק וכו'. ולימא להי קיימו תורה וכו'. ולינח להו קיימו תורות וכו'. קיימי כל התורה כולה. וכו'. ולינח להי קיימו מצוה וכו' קיימו כל המצוות כולן וכו' עיי"ש. ואם איסור דלאין הבאין מכלל עשין לא הו בכלל שבועה. הרי לא ה"י אפשר להשביען בלשונות אלו. דא"כ ודאי נס לאין הבאין מכלל עשין הו בכלל. וזה ששיטת דגם לאו הבא מכלל עשה בכלל מאי דאמר חלוקים. ובכלל חירה ימלו. אפי' אח"ל שאינו לא בכלל לאו ולא בכלל עשה. כמש"כ המג"א ושאר אחרונים ז"ל. ואין מקום להקשות אלא דלימא להי קיימי חרי"ג מצות לית ועשה. דגם מאי דפריך בקישיא בהרייתא דלינח להו קיימו חרי"ג מצות סתם. נמי לא אחי שפיר לפ"ו דהרי ודאי פשיטא דגם לאו הבא מכלל עשה מיהא עכ"פ בכלל מצוה הוא כשאר כל המצוות שגטעונו בהם בסיני. וא"כ אם ה"י מושבעין סתם קיימו חרי"ג מצות לא הוה ידעינן איזה מצות. דהרי המצוות בכלל הם יותר הרבה מחרי"ג. דהא רק עשין ולאין הם חרי"ג. ומלבד אלו איכא נמי כמה לאין הבאין מכלל עשין. והם אינם בכלל השבועה שמושבעין. וע"כ ה"י לדיך לפרש בהדיא חרי"ג מצות לית ועשה. או לפרש עוד ייחוד